

Nr 335.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående krigstidshjälp åt pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa; given Stockholms slott den 23 april 1917.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härigenom föreslå riksdagen att

a) för beredande under år 1917 av krigstidshjälp åt pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa å extra stat för år 1918 under tionde huvudtiteln anvisa såsom förslagsanslag ett belopp av 50,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att av tillgängliga medel under år 1917 låta utbetala vad som för ändamålet erfordras; samt

b) godkänna följande allmänna grunder för krigstidshjälpens utgående:

§ 1.

Krigstidshjälp tillkommer, med nedan angivna undantag och begränsningar, sådana behövande änkor och barn efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa, som vid ingången av år 1917 ägde åtnjuta pension från nämnda kassa.

§ 2.

Krigstidshjälpen utgår till pensionsberättigad änka med 100 kronor, dock att krigstidshjälpen och pensionsförmånerna icke må tillhoppa överstiga 600 kronor för år räknat; till pensionsberättigad änka med pensionsberättigade minderåriga barn med 100 kronor för änkan och med 50 kronor för vart pensionsberättigat barn, dock att krigstidshjälpen jämte pensionsförmånerna icke må tillhoppa för änka och barn överstiga 900 kronor för år räknat;

till pensionsberättigat minderårigt barn utan pensionsberättigad moder med 50 kronor, dock att krigstidshjälpen och pensionsförmånerna icke må tillhopa överstiga för ett barn 300 kronor, för två syskon 600 kronor och för tre eller flera syskon 900 kronor, allt för år räknat; samt

till annan pensionär med 50 kronor, dock att krigstidshjälpen och pensionsförmånerna tillhopa icke må överstiga 300 kronor för år räknat.

§ 3.

Om till krigstidshjälp av nu ifrågavarande slag berättigad änka eller barn under år 1917 avlidit, inträder stärbhuset i den avlidnas rätt till dylik hjälp.

§ 4.

Den som åtnjuter full försörjning av den allmänna fattigvården må icke komma i åtnjutande av ifrågavarande krigstidshjälp.

§ 5.

Krigstidshjälpen utbetalas på en gång i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

De till ärendet hörande handlingarna skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Alexis Hammarström.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 23 april 1917.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern SWARTZ,
 Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena LINDMAN,
 Statsråden: VON SYDOW,
               STENBERG,
               FALK,
               HAMMARSTRÖM,
               MÅRTEN ERICSSON,
               ÅKERMAN,
               CARLESON,
               HANS ERICSON,
               DAHLBERG.

Departementschefen, statsrådet Hammarström anförde efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet:

Centralstyrelsen för allmänna svenska prästföreningen har i skrivelse den 1 december 1916 gjort framställning om vidtagande av åtgärder för beredande under år 1917 av ett tillfälligt dyrtidsunderstöd åt obemedlade prästänkor. Centralstyrelsen yttrar:

Centralstyrelsen dristade inför Kungl. Maj:t framlägga den nöd, som genom den rådande dyrtiden uppkommit för de fattiga prästänkor, som för sin utkomst huvudsakligen vore hänvisade till det understöd, som utginge från prästerskapets änke- och pupillkassa eller från under respektive domkapitels vård stående kassor.

Under ecklesiastikåret 1915—1916 var hela antalet änkor, som åtnjöto understöd från prästerskapets änke- och pupillkassa, 824. Den lägsta pensionen under samma tid i denna kassa utgjorde 340 kronor och den högsta (en enda) 1,065 kronor. Enligt beräkning av kassans nu avlidne förre matematiker utgjorde därunder medeltalet av ensam änkas pension omkring 525 kronor. 361 änkor hade en pension understigande 600 kronor. Huru många av dessa änkor, som nu vore obemedlade, läte sig icke utan ingående under-

Krigstids-
hjälp åt pen-
sionsberät-
tigade änkor
och barn
efter del-
ägare i prä-
sterskapets
änke- och
pupillkassa.

sökning beräknas, men med den kännedom, centralstyrelsen hade om läget, vågade den påstå, att ett flertal måste räknas till dem, som nu vore i verkligt nödläge, i synnerhet som många av förhållandena nödgats bosätta sig i städerna eller större samhällen, där utgifterna för bostad, bränsle och livsfrönödenheter i allmänhet vore högt uppdrivna.

Att många utav dem måste underkasta sig ytterst långt gående försakelser för att undgå att anlita den allmänna fattigvården vore känt. Centralstyrelsen tilläte sig erinra därom, att staten icke på något sätt hittills betungats med bidrag till pensionerandet av prästers efterlevande, vilket skett och komme att ske genom prästerskapets egen försorg. Prästerna utförde ju dock ett betydande direkt arbete i statens tjänst. Det ifrågasatta understödet skulle endast utgöra en för en gång utgående nödhjälps i överensstämmelse med annan sådan, som under nuvarande utomordentliga förhållanden kunde bli nödvändig. Centralstyrelsen hade tänkt sig, att obemedlade prästänkor kunde erhålla ett fyllnadsbelopp till den utgående pensionen, så att den uppginge till 800 kronor. Den bleve ändå mindre än en folkskollärrinna hade i pension.

Prästerska-
pets änke-
och pupill-
kassa.

På grund av remiss har direktionen för prästerskapets änke- och pupillkassa den 19 december 1916 avgivit utlåtande över centralstyrelsens framställning och därvid anfört:

Syftet med den gjorda framställningen funne direktionen vara i hög grad be- hjärtansvärt. För direktionen stode det utan vidare klart, att sådana personer, som här avsåges, vilka för sitt uppehälle uteslutande hade att lita till en även under normala förhållanden knappt tillmätt pension, måste räknas bland dem, som allra kännbarast drabbades av den rådande dyrtiden. Vad särskilt änkepensionerna från prästerskapets änke- och pupillkassa beträffade, hade sedan flera år tillbaka den åsikten allt mera gjort sig gällande, att dessa vore för knappa. Det hade till och med sagts, att de låge vid svältgränsen. Under nuvarande förhållanden måste de därför anses alldeles otillräckliga. Kravet på deras förbättrande genom ett tillfälligt dyrtidsunderstöd funne direktionen därför synnerligen befogat.

Enligt direktionens förmenande skulle det ur alla synpunkter vara lyckligast, om den nu väckta frågan kunde lösas på det sätt, att prästerskapets änke- och pupillkassa vore i tillfälle att med kassan tillhöriga medel åstadkomma en effektiv höjning av samtliga från densamma utgående pensioner. Detta låte sig emellertid icke göra, då kassan icke ägde några härtill användbara tillgångar. Kassan ägde nämligen inga reserver, och alla dess årsinkomster med undantag av den i reglementet fastställda procent därav, som skulle läggas till fonderna, utdelades till årets pensionärer. Att tillgripa fonderna skulle vara att förrycka kassans framtida utveckling, vilken just vore byggd därpå, att fonderna tillväxte i viss proportion och att deras avkastning i samma mån ökades. För övrigt ägde direktionen enligt kassans reglemente icke att använda någon del av fondernas samlade kapital.

Åsikten, att pensionerna från kassan vore för knappa, hade visserligen framkallat planer på deras förstärkande på ett eller annat sätt, och åtgärder hade även vidtagits i sådant syfte, i det att underdånig framställning av direktionen gjorts om rätt för kassan till ytterligare ett års behållen inkomst av varje i kassan delaktig befattning. Om berörda framställning bifallits, skulle den nu väckta frågan om dyrtidsunderstöd icke behöft vålla särdeles stora bekymmer. Allenast för tiden intill dess

frågan blivit slutligen avgjord hade hjälp behövt pakallas från annat håll. Nu hade Kungl. Maj:t emellertid funnit framställningen om dylik förman för kassan icke föranleda någon vidare åtgärd. Härav följde visserligen, att kassans målsmän, övertygade om nödvändigheten av pensionernas höjning, komme att överväga andra utvägar till vinnande av sagda mål. De enda sådana, som för närvarande syntes erbjuda sig, nämligen höjning av delägarnas avgifter till kassan eller införande av nya avgifter, lede emellertid av det i detta fall synnerligen betänkliga felet att icke förr än i en ganska avlägsen framtid tillföra kassan några ökade tillgångar. Föreliggande prejudikat i kassans angelägenheter gäve nämligen vid handen, att de nuvarande delägarna icke vore skyldiga att underkasta sig andra bördor till kassan än dem, som voro föreskrivna i kassans reglemente, då de inträdde såsom delägare i densamma, och direktionen vågade betvivla, att prästerskapet i allmänhet vore under nuvarande förhållanden benäget att frivilligt åtaga sig dessa ökade, respektive nya avgifter. I varje fall komme det att draga en ganska lång tid, innan bestämmelser om dylika avgifter hunne utarbetas, granskas, antagas och börja tillämpas.

Under sådana förhållanden återstode, så vitt direktionen kunde finna, ingen annan utväg att bereda dyrtidsunderstöd åt behövande prästänkor än att staten trädde emellan. I och för sig vore detta enligt direktionens åsikt ingen obillighet. Ty det borde ihågkommas, att staten till denna kassa icke, såsom fallet vore beträffande vissa andra liknande inrättningar, lämnat eller lämnade något som helst bidrag. Ett tillfälligt understöd av staten för ovan angivna ändamål vore därför under nuvarande svåra tider väl motiverat.

Beträffande storleken av de ifrågasatta dyrtidsunderstöden och möjligheten att komma i åtnjutande av sådana hade centralstyrelsen föreslagit, att de från kassan utgående änkepensionerna måtte, i den mån de understege 800 kronor och pensionsstagaren vore behövande, höjas till nämnda belopp. Att inga andra än verkligt behövande borde erhålla dyrtidsunderstöd vore alldeles klart. Men däremot ställde direktionen sig mycket tveksam i fråga om lämpligheten av centralstyrelsens förslag i övrigt. Visserligen torde de lägsta pensionerna i allmänhet behöva förstärkas mest, och ett icke obetydligt antal änkepensioner utginge med ett så ringa belopp som omkring 340 kronor om året. Men det borde ej förbises, att det delaktighetsbelopp, som låge till grund för en sådan pension, utgjorde allenast 600 kronor. Genom att höja en sådan pension till det föreslagna beloppet, 800 kronor, skulle således ej blott pensionen mer än fördubblas, utan den skulle till och med komma att betydligt överstiga det delaktighetsbelopp, för vilket årsavgifter blivit erlagda. I detta fall vore den föreslagna förhöjningen enligt direktionens tanke allt för stor. Att begränsa understödet till pensioner, som ej uppginge till 800 kronor, väckte å andra sidan direktionens betänkligheter. Ty i de fall, där pensionen överstege nämnda belopp, berodde detta oftast därpå, att ett eller flera minderåriga barn funnes, för vilka modern åtnjöt viss pensionsförhöjning. Men i dessa fall torde ett dyrtidsunderstöd vara ej mindre påkallat än i vissa fall, då pensionen understege 800 kronor. Direktionen ansåge därför, att möjligheten att erhålla dyrtidsunderstöd icke borde göras ovillkorligen beroende därav, att pensionen icke överstege visst maximibelopp, utan att alla änkepensioner borde i och för sig medföra rätt för pensionstagaren att kunna komma i åtnjutande av dyrtidsunderstöd, och att det borde bero uteslutande på prövning av behovet i det särskilda fallet, om understöd skulle utgå eller icke.

Om denna direktionens mening angående behörigheten till dyrtidsunderstöd godkändes, följde därav, att nämnda understöd ännu mindre kunde i avseende å de belopp,

varmed de borde utgå, anordnas enligt den princip, som centralstyrelsen tänkt sig, eller så att därigenom pensionerna skulle för alla behövande änkor bringas upp till ett och samma belopp. Tydligen skulle i så fall dyrtidsunderstödet i de flesta fall bliva alldeles oproportionerligt högt. Lämpligare förefölle det direktionen, att dyrtidsunderstödet bestämdes antingen till en för alla därtill berättigade änkor lika procent, exempelvis 50 procent, av deras från kassan utgående pensioner eller ock så, att de understödsberättigade änkorna erhöles ett för dem alla lika stort fixt belopp. Enligt direktionens tanke vore ett till beloppet lika för alla fixerat dyrtidsunderstöd att föredraga framför ett understöd, som utginge med vissa procent av de olika pensionsbeloppen. Dels ställde sig nämligen det förra systemet betydligt enklare i tillämpningen än det senare, och dels gjorde det förra systemet, men icke det senare, rättvisa åt den grundsatsen, att en pensionär med lägre pension borde erhålla ett i förhållande till hans pension större dyrtidsunderstöd än en pensionär med högre pension. Vad beträffade det belopp, som borde bestämmas såsom dyrtidsunderstöd, ansåge direktionen skäligt, att ensam änka erhöles 200 kronor och att änka med omyndiga barn erhöles proportionsvis samma förhöjning i understödets belopp, som hon enligt änke- och pupillkassans reglemente erhöles i sin från kassan utgående pension, det vill säga änka med ett barn 30 procent förhöjning, änka med två barn 50 procent förhöjning och änka med flera än två barn 10 procent ytterligare förhöjning för varje följande barn.

Den föreliggande framställningen avsåge blott prästänkor. Direktionen funne emellertid, att de skäl, som talade för beviljande av dyrtidsunderstöd åt änkorna, i många fall motiverade liknande understöd åt kassans övriga pensionärer: omyndiga barn, vilkas moder avlidit, vuxna sjuka barn och ogifta 55-åriga döttrar. Direktionen ansåge, att även dessa kategorier av pensionärer borde få rätt till dyrtidsunderstöd under samma villkor som änkorna och att de understöd, som dylika pensionärer erhöles, borde bestämmas efter samma grunder som deras pensioner från kassan. Ett omyndigt barn, vars moder avlidit, skulle således erhålla 50 procent av moderns understöd, två sådana barn moderns hela understöd, tre barn samma understöd med 30 procent förhöjning, fyra barn understödsbeloppet med 50 procent förhöjning och flera än fyra barn ytterligare 10 procent förhöjning för varje barn utöver sistnämnda antal. Vuxna sjuka barn och ogifta 55-åriga döttrar skulle en var bekomma 50 procent av ensam änkas understödsbelopp.

Vad slutligen anginge frågan om prövning av inkommande ansökningar om understöd och utdelning av beviljade sådana, ansåge direktionen, att dessa ärenden lämpligen borde handläggas i huvudsakligen enhanda ordning, som angåves i nådiga kungörelsen angående understöd åt vissa behövande folk-kollärarynkor den 13 oktober 1916, eller så att ansökningar om understöd inlämnades till och prövades av domkapitlen samt beviljade understöd utbetalades av statskontoret och Kungl. Maj:ts befallningshavande i de olika länen.

Rörande storleken av de pensioner, som för närvarande utginge från prästerskapets änke- och pupillkassa, och antalet pensionstagare av olika slag hänvisade direktionen till en direktionens utlåtande bifogad, av kassans kamrerare upprättad tablå.

Denna tablå torde få såsom bilaga fogas till detta protokoll.

Stats-
kontoret.

Statskontoret, vars yttrande i ärendet infordrats, har i sitt utlåtande den 24 februari 1917 till en början åberopat vad ämbetsverket anfört i en samma dag avgiven utredning i fråga om beredande av tillfälligt un-

derstöd i form av pensionstillägg åt änkor och barn efter statstjänare. Då nämnda utredning finnes utförligt refererad i det statsrådsprotokoll över finansärenden, vilket finnes bifogat Kungl. Maj:ts den 16 april 1917 till riksdagen avlätna proposition (nr 330) angående krigstidshjälp åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst, torde jag kunna inskränka mig till att beträffande statskontorets omförmälda utredning hänvisa till nämnda proposition. I sitt nu ifrågavarande utlåtande yttrar statskontoret vidare:

Då prästerna i allmänhet icke vore att hänföra till statstjänare, omfattade berörda utredning icke prästers änkor och barn. Men såsom ock i föreliggande handlingar framhållits, vore det uppenbart, att nu rådande dyrtid hårt drabbade alla obemedlade pensionärer med små pensioner. På grund härav och då den för prästers familjepensionering upprättade kassan, enligt vad dess direktion framhållit, icke ägde några tillgångar, som finge användas till förbättring av därifrån utgående pensioner utöver reglementsenligt bestämda belopp, samt härtill komme, att understöd beviljats änkor efter folkskollärare, vilka icke heller vore att anse såsom statstjänare, syntes det statskontoret billigt, att staten icke undandroge sig att hjälpa prästers efterlevande, som genom dyrtiden råkat i nödläge.

Skulle emellertid understöd beviljas prästänkor endast i samma utsträckning som folkskollärarynkor, det vill säga så att pensioner understigande 300 kronor genom understöd höjdes till nämnda belopp, kunde understöd tillkomma blott fyra prästänkor. I sin förenämnda utredning hade dock statskontoret såsom sin uppfattning framhållit, att understöd vore behöfligt även för pensionärer med något högre pension och borde tillkomma, förutom änkor, jämväl övriga pensionärer i viss utsträckning, i det att statskontoret ifrågasatte, att understöd skulle, under förutsättning att behövande omständigheter styrktes föreligga, tillkomma

dels pensionsberättigad änka med 100 kronor, dock att understödet jämte innehavande pensionsförmåner skulle tillsammans uppgå till lägst 300 kronor och högst 600 kronor,

dels minderårigt pensionsberättigat barn, som hade pensionsberättigad moder, med 50 kronor, dock att moders och barns understöd och dem tillkommande pensionsförmåner icke finge tillhoppa överstiga 900 kronor,

dels minderårigt pensionsberättigat barn utan pensionsberättigad moder med 50 kronor, dock att understöd jämte innehavande pensionsförmåner icke finge överstiga för ett barn 300 kronor, för två syskon 600 kronor och för tre eller flera syskon 900 kronor,

dels ock annan pensionär (äldre — sjuka — fattiga eller äldre ogifta döttrar) med 50 kronor, dock att understöd och innehavande pensionsförmåner icke finge tillhoppa överstiga 300 kronor.

Beträffande de skäl, som föranlett statskontoret att föredraga nu angivna grunder för understöds beviljande framför andra föreslagna, tilläte sig statskontoret åberopa vad som därom anförts i ämbetsverkets förenämnda utredning.

Därest dessa grunder skulle komma till användning i fråga om understöd åt statstjänarens efterlämnade anhöriga, syntes det statskontoret böra tagas i övernåtgående, huruvida icke samma grunder borde tillämpas jämväl när det gällde understöd åt änkor och barn efter präster.

Kostnaderna för beviljande av så anordnat understöd åt prästers efterlevande beräknades med ledning av de lämnade uppgifterna uppgå till omkring 50,000 kronor.

Jämväl i fråga om prövning av ansökningar om understöd samt understödets utbetalning och redovisning hade statskontoret yttrat sig i sin öförmälda utredning, och tilläte sig statskontoret att även i detta avseende hänvisa till densamma.

Statskommissarien K. Beckman, som varit skiljaktig från statskontorets uttalande, har åberopat en reservation, som av honom avgivits vid statskontorets förutberörda utredning i fråga om tillfälligt understöd åt änkor och barn efter statstjänare och vari Beckman förklarar sig anse, att statskontoret bort bland olika alternativ förorda det, som närmast överensstämde med 1916 års riksdags beslut angående folkskolläraränkor, kompletterat med understöd åt barn, så att understödet utginge med sådant belopp, att detsamma tillika med pensionen utgjorde:

300	kronor	för	ensam	änka,
450	»	»	änka	med pensionsberättigat barn,
150	»	»	ett	pensionsberättigat, moderlöst barn,
300	»	»	två	dito
450	»	»	tre	eller flera dito.

Departementschefen.

Såsom jag redan förut öförmäلت, har Kungl. Maj:ten numera på föredragning av chefen för finansdepartementet den 16 april 1917 till riksdagen avlåtit proposition (nr 330) angående krigstidshjälp åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst. Enligt nämnda proposition skulle krigstidshjälp med vissa undantag och begränsningar tillkomma sådana behövande änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst, som åtnjuta pension eller därmed jämförligt understöd av statsmedel eller från någon av staten understödd anstalt för pensionering av dylika befattningshavares änkor och barn eller från vissa enskilda sådana anstalter.

Vad nu angår prästerna äro de väl i allmänhet icke statstjänare i egentlig mening, men då riksdagen redan beviljat understöd åt änkor efter folkskollärare, vilka icke heller äro att anse som statstjänare, torde det finnas anledning antaga, att riksdagen skall behjarta den svåra ställning, i vilken behövande efterlevande efter präster befinna sig under nu rådande dyrtid, och följaktligen ställa sig välvillig till en framställning om ett tillfälligt tillskott av statsmedel till de pensioner, som tillkomma dem från prästerskapets änke- och pupillkassa. Frågan om de åtgärder, som, på sätt av kassans direktion framhållits, må böra vidtagas för att mera varaktigt höja beloppen av de från kassan utgående pensionerna, är ett spörsmål av rätt vittgående beskaffenhet, vilket emellertid torde böra inom en nära framtid på ett eller annat sätt bringas till avgörande.

Prästerskapets änke- och pupillkassa är visserligen icke av staten understödd, men den har tillkommit genom riksdagens medverkan, i det att 1874 års riksdag på Kungl. Maj:ts framställning medgav, att till bildande i huvudsaklig överensstämmelse med framlagt förslag av en inrättning till pensionering av prästmäns änkor och barn finge under angivna villkor anslås viss del av stiftens emeritikassors behållning ävensom närmare bestämd behållan inkomst av de prästerliga beställningarna i riket. Med hänsyn till att kassan tillkommit på grund av riksdagsbeslut och till största delen bildats av allmänna medel, hållas kassans räkenskaper, på av riksdagens revisorer år 1881 gjord framställning, tillgängliga för nämnda revisorer.

Angående delägarna i prästerskapets änke- och pupillkassa stadgas i § 1 av det utav Kungl. Maj:t den 6 november 1874 för kassan fastställda reglemente: »berättigade att — — — inträda uti denna inrättning vare alla nuvarande och förpliktade att däruti ingå alla efter denna dag blivande ordinarie och extra ordinarie prästmän, konsistorienotarier och konsistorieamanuenser i riket». Enligt nådig kungörelse av den 28 februari 1907 äro jämväl tjänstemän hos kassans direktion förpliktade att inträda i kassan.

Med hänsyn till vad sålunda anförts, anser jag, att statsmakterna icke böra underlåta att genom ett tillfälligt dyrtidsunderstöd i någon mån bispringa pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i kassan. I ärendet hava visserligen endast efterlevande efter präster omnämnts, men det torde icke böra ifrågasättas annat än att jämväl pensionsberättigade änkor och barn efter notarier och amanuenser vid konsistorierna bliva delaktiga av det tillfälliga dyrtidsunderstödet, helst som ju konsistorietjänstemännen äro befattningshavare i statens tjänst. Pensionsberättigade efterlevande efter tjänstemän hos kassans direktion finnas, enligt vad jag inhämtat, för närvarande icke. Det torde emellertid böra erinras, att vissa änkor och barn efter präster äro uteslutna från rätt till pension från prästerskapets änke- och pupillkassa på den grund, att vederbörande präst avlidit före den 6 november 1874 eller icke ingått i kassan, ehuru han varit berättigad därtill. Efterlevande efter sådana präster torde i allmänhet åtnjuta pension eller understöd till mindre belopp från kassor och fonder under vederbörande domkapitels vård. Då någon utredning rörande pensionsförhållandena för ifrågavarande prästers efterlevande icke föreligger och i varje fall sådana efterlevande i förevarande avseende intaga en annan ställning än pensionärer hos prästerskapets änke- och pupillkassa, anser jag mig i detta sammanhang icke hava anledning att närmare ingå på berörda spörsmål.

I fråga om de belopp, med vilka det tillfälliga dyrtidsunderstödet bör utgå, föreligga, såsom av utredningen i ärendet framgår, olika förslag. Statskontoret har för sin del ifrågasatt samma belopp, som av ämbetsverket föreslagits i förut omförmälda ärende angående krigstidshjälp åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst, i vilket ärende, enligt vad förut nämnts, proposition redan avlåtits till riksdagen.

I de allmänna grunder, som för ifrågavarande krigstidshjälps utgående föreslås i nämnda proposition, upptagas de av statskontoret föreslagna beloppen, dock med uteslutande av bestämmelsen, att understödet jämte innehavande pensionsförmåner skulle för änka tillsammans uppgå till lägst 300 kronor.

Med samma belopp, som för omförmälda krigstidshjälp av Kungl. Maj:t sålunda föreslagits, synes jämväl tillfälligt dyrtidsunderstöd eller, såsom det även i här ifrågavarande fall torde böra benämnas, krigstidshjälp åt pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa böra utgå.

Förutberörda allmänna grunder för krigstidshjälps utgående till änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst innehålla i övrigt huvudsakligen, att krigstidshjälpen tillkommer behövande änkor och barn, som vid ingången av år 1917 ägt åtnjuta pension, att om till krigstidshjälp av nu ifrågavarande slag berättigad änka eller barn under år 1917 avlidit, stärbhuset inträder i den avlidnas rätt till dylik hjälp, att den, som åtnjuter full försörjning av den allmänna fattigvården, icke må komma i åtnjutande av ifrågavarande krigstidshjälp, samt att krigstidshjälpen utbetalas på en gång i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämmes. Samma grunder torde böra tillämpas även i fråga om krigstidshjälp åt pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa.

I fråga om vad med behövande änka eller barn skall förstås ävensom i fråga om sättet för styrkande av sådana behövande omständigheter, som äro en förutsättning för krigstidshjälps utgående, tillåter jag mig hänvisa till vad chefen för finansdepartementet härom anfört till förenämnda statsrådsprotokoll.

Beträffande uttrycket »minderårigt» barn har chefen för finansdepartementet till nyssberörda statsrådsprotokoll erinrat, att därmed uppenbarligen borde förstås sådant barn, vilket icke uppnått den ålder, då enligt de särskilda kassornas reglementen dess rätt till pension i allmänhet upphörde. I enlighet därmed bör i fråga om pensionärer hos prästerskapets

änke- och pupillkassa såsom minderåriga räknas sådana barn, som icke fyllt 21 år.

Vidkommande storleken av det anslag, som må erfordras till bestridande av kostnaderna för här ifrågavarande krigstidshjälp, vilken i likhet med den för änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst föreslagna torde böra utgå för år 1917, har statskontoret, med ledning av de i bilagan vid detta protokoll lämnade uppgifterna, vilka avse jämväl pensioner åt konsistorietjänstemäns efterlämnade änkor och barn, beräknat ett belopp av 50,000 kronor. Ifrågavarande belopp, vilket torde få anses ungefär motsvara vad som för ändamålet är erforderligt, synes mig böra äskas såsom förslagsanslag samt uppföras på extra stat under tionde huvudtiteln för år 1918. I statsverkspropositionen till 1917 års riksdag har något belopp härför icke beräknats; i fråga om det belopp, som skulle erfordras till krigstidshjälp åt änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst, utöver vad i nämnda statsverksproposition beräknats, har emellertid chefen för finansdepartementet anfört, att plats å budgeten för detta belopp torde kunna beredas genom de förslag till nya eller ökade skatter och avgifter, för vilka redogörelse lämnats i det vid propositionen nr 95 A till innevarande års riksdag fogade statsrådsprotokollet; och, enligt vad jag inhämtat, lärer enahanda möjlighet förefinnas även i avseende å förenämnda belopp å 50,000 kronor för beredande under år 1917 av krigstidshjälp åt pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa.

Medgivande torde jämväl böra utverkas för Kungl. Maj:t att av tillgängliga medel förskottsvis under år 1917 bestrida kostnaderna för ifrågavarande krigstidshjälp.

I fråga om de närmare, för krigstidshjälpens utbetalande erforderliga bestämmelser, vilka det bör ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda, torde desamma böra ansluta sig till de föreskrifter i sådant avseende, vilka komma att föranledas av ett riksdagens bifall till Kungl. Maj:ts i förenämnda proposition (nr 330) framställda förslag angående krigstidshjälp åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen att

- a) för beredande under år 1917 av krigstidshjälp åt pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa å extra stat för år 1918 under tionde huvudtiteln anvisa såsom förslagsanslag ett belopp av 50,000 kronor, med rätt för Kungl.

Maj:t att av tillgängliga medel under år 1917 låta utbetala vad som för ändamålet erfordras; samt

b) godkänna följande allmänna grunder för krigstidshjälpens utgående:

§ 1.

Krigstidshjälp tillkommer, med nedan angivna undantag och begränsningar, sådana behövande änkor och barn efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa, som vid ingången av år 1917 ägde åtnjuta pension från nämnda kassa.

§ 2.

Krigstidshjälpen utgår till pensionsberättigad änka med 100 kronor, dock att krigstidshjälpen och pensionsförmånerna icke må tillhoppa överstiga 600 kronor för år räknat;

till pensionsberättigad änka med pensionsberättigade minderåriga barn med 100 kronor för änkan och med 50 kronor för vart pensionsberättigat barn, dock att krigstidshjälpen jämte pensionsförmånerna icke må tillhoppa för änka och barn överstiga 900 kronor för år räknat;

till pensionsberättigat minderårigt barn utan pensionsberättigad moder med 50 kronor, dock att krigstidshjälpen och pensionsförmånerna icke må tillhoppa överstiga för ett barn 300 kronor, för två syskon 600 kronor och för tre eller flera syskon 900 kronor, allt för år räknat; samt

till annan pensionär med 50 kronor, dock att krigstidshjälpen och pensionsförmånerna tillhoppa icke må överstiga 300 kronor för år räknat.

§ 3.

Om till krigstidshjälp av nu ifrågavarande slag berättigad änka eller barn under år 1917 avlidit, inträder stärbhuset i den avlidnas rätt till dylik hjälp.

§ 4.

Den som åtnjuter full försörjning av den allmänna fattigvården må icke komma i åtnjutande av ifrågavarande krigstidshjälp.

§ 5.

Krigstidshjälpen utbetalas på en gång i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna nådigt bifall; och skulle proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Gustaf Florén.

Uppgifter angående pensioner från prästerskapets änke- och pupillkassa
för ecklesiastikåret 1915—1916.

A. Uppgift å pension för ensam änka.

Pensionsbelopp.	Antal.	Pensionsbelopp.	Antal.
320—329	1	680— 689	6
340—349	38	690— 699	6 169
350—359	4	700— 709	17
370—379	3	710— 719	13
380—389	5	720— 729	12
390—399	18 69	730— 739	4
400—409	31	740— 749	2
410—419	12	750— 759	8
420—429	6	760— 769	2
430—439	8	770— 779	5
440—449	14	780— 789	3
450—459	7	790— 799	9 75
460—469	3	800— 809	1
470—479	7	810— 819	6
480—489	6	820— 829	7
490—499	23 117	830— 839	7
500—509	11	840— 849	2
510—519	12	850— 859	3
520—529	25	860— 869	2
530—539	11	870— 879	3
540—549	13	880— 889	1
550—559	13	890— 899	4 36
560—569	26	910— 919	8
570—579	22	930— 939	1
580—589	22	940— 949	1
590—599	20 175	960— 969	1
600—609	29	970— 979	1
610—619	22	980— 989	3 15
620—629	20	1,000—1,099	4
630—639	15	1,100—1,199	4
640—649	28	1,200—1,299	8
650—659	15	1,500—1,528	2 18
660—669	11		
670—679	17		
		Summa	674

Anmärkning: Dessutom uppbäres pension ur enbart tillskotts-fonden av följande antal änkor och med angivna belopp:

kr. 17: —	1 st.	kr. 232: —	1 st.
» 122: —	1 »	» 372: —	1 »
» 125: —	1 »		
		Summa	5 st.

B. Uppgift å pension för änkor med minderåriga barn.

Belopp.	1 barn.	2 barn.	3 barn.	4 barn.	5 barn.	6 barn.	7 barn.	9 barn.	Summa.
400— 499	4	—	—	—	—	—	—	—	4
500— 549	12	—	2	—	—	—	—	—	14
550— 599	4	—	—	3	—	—	—	—	7
600— 649	4	7	1	—	—	1	—	—	13
650— 699	4	4	3	2	—	—	—	—	13
700— 749	6	3	—	2	1	—	—	—	12
750— 799	9	6	1	—	—	2	—	—	18
800— 849	6	5	2	—	—	—	—	—	13
850— 899	5	3	—	2	—	—	—	—	10
900— 949	2	2	—	—	—	—	—	—	4
950— 999	2	1	—	1	1	—	—	—	5
1,000—1,049	2	2	—	—	2	1	—	—	7
1,050—1,099	1	1	1	1	—	1	—	—	5
1,100—1,149	1	1	1	—	1	—	1	—	5
1,150—1,199	2	1	1	—	1	1	—	1	7
1,200—1,249	—	—	—	—	—	1	—	—	1
1,300—1,349	1	1	—	1	—	—	—	—	3
1,350—1,399	—	1	—	1	—	—	—	—	2
1,400—1,449	1	1	—	—	—	—	—	—	2
1,500—1,549	—	—	1	1	—	—	—	—	2
1,550—1,599	—	1	—	—	—	—	—	—	1
1,700—1,749	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Summa	66	40	13	14	7	7	1	1	149

C. Uppgift å pension för moderlösa barn.

Belopp.	1 barn.	2 barn.	3 barn.	4 barn.	7 barn.	Summa.
150— 199	1	—	—	—	—	1
200— 249	2	—	—	—	—	2
250— 299	6	—	—	—	—	6
300— 349	1	—	—	—	—	1
350— 399	1	—	—	—	—	1
400— 449	—	1	1	—	—	2
450— 499	2	—	—	—	—	2
500— 549	3	4	—	—	—	7
550— 599	—	1	3	—	—	4
650— 699	—	—	1	1	—	2
700— 749	—	—	—	1	—	1
800— 849	—	—	—	1	—	1
850— 899	—	1	1	—	—	2
1,000—1,049	—	—	—	—	1	1
1,050—1,099	—	—	—	1	—	1
Summa	16	7	6	4	1	34

D. Uppgift å pension för sjuka och obemedlade barn över 21 år.

Belopp.	Antal.	Belopp.	Antal.
150—174	6	350—374	11
175—199	10 16	375—399	20 102
200—224	11	400—424	7
225—249	11	425—449	1
250—274	31	450—474	6 14
275—299	40 93	600—649	2 2
300—324	54		
325—349	17		
		Summa	227

Anmärkning: Dessutom uppbäres pension endast ur tillskottsfonden av ett sjukt barn med kr. 62: —.

E. Uppgift å pension för 55-åriga ogifta döttrar.

Belopp.	Antal.	Belopp.	Antal.
150—174	6	425—449	3
175—199	13 19	450—474	2
200—224	30	475—499	1 17
225—249	28	500—524	2
250—274	43	525—549	2
275—299	49 150	575—599	1 5
300—324	51	600—624	1
325—349	25	625—649	2 3
350—374	16	700—749	1 1
375—399	21 113		
400—424	11		
		Summa	308

Sammandrag.

Antal ensamma änkor	674	
» » » (ur tillskottsfonden)	5	679
» änkor med barn		149
» moderlösa barnkullar		34
» sjuka barn	227	
» » » (ur tillskottsfonden)	1	228
» 55-åriga döttrar		308
	Summa	1,398

Summan av de belopp, som under året utgått:

till änkor, änkor med barn och moderlösa barn	kr. 536,838: 66
› sjuka barn	› 68,714: 14
› 55-åriga döttrar	› 91,336: 57
	<hr/>
	Summa kr. 696,889: 37

Stockholm den 15 december 1916.

Erik Höglund.